

Uganda, ahol a „déli” nap mögött az „északi” árnyék ólálkodik

Saturday, 15 August 2009

Last Updated Saturday, 15 August 2009

Írta: Schumicky Lilla (Gulu, Uganda)

A gyermekanyák stigmatizációja és a gyermekmunka formájában, avagy egy sikeres project a gyermekanyák visszaintegrálódásának megsegítésére és a gyermekmunka visszaszorítására

Uganda Fekete Afrika egyik legnagyobb varázsa.

Hogyan is jellemezném ezt a csodát, Ugandát? Egy ország, ahol szinte minden megtalálható, amit egy ország csak kívánhat.

Magas hegyek,
végtelen szavannák, sűrű esőerdő, ahol a világ hegyi gorilla populációjának fele él, gyönyörű hosszú homokos strandok a tavak partján, gyorsfolyású folyók, amelyek kiválóak a raftingolásra, csodálatos nemzeti parkok, ahol az igazi afrikai nagyvadak élnek, valamint Afrika egyik legkedvesebb és legbarátságosabb emberei. Uganda maga a paradicsom a maga vibráló, forró, élettel teli atmoszférájával. Egy tökéletes afrikai élmény mindazok számára, akik az igazi fekete Afrikát akarják meg tapasztalni. Mindenkinek csak ajánlani tudom.

Uganda a "déli" nappal van megáldva

Winston Churchill

Ugandát egyszerűen Afrika gyöngyszemének nevezte. Talán Uganda természeti változatossága jutatta erre a megállapításra. Itt található Afrika egyik legmagasabb hegyláncolata, a Rwenzori több, öt ezer méter feletti csúcsával. Igazi kihívás a hegymászók számára a hó fődte csúcsok meghágása. A hegyekből bukik alá, Afrika egyik legerősebb zuhataga a Marchinson Falls, amely lélegzetelállító energiájával dübörög a mélységbe. A Kibale Nemzeti Parkban feledhetetlen élményben lehet részünk és a hegyi gorillák társaságában ünnepelhetjük a felkelő napot.

Az ugandai emberek

épp olyan varázslatosak és elbűvölők, mint országuk természeti szépsége. Több, mint ötven nyelven beszélnek, de körülbelül 45 nagyon hasonlít egymásra, csak a dialektus más. Az angol, hivatalos nyelven kívül a legtöbben lugandául az ország belsejében, és acsolilul, pedig északon folytatnak eszmecsérét. Két teljesen különböző nyelvről beszélünk, mert míg a luganda a bantu, addig az acsoli a nilotik nyelvcsaládhoz tartozik. A 28 milliós lakosság három százalékát a pigmeusok, vagy más néven erdei emberek alkotják, és a városokban nem nagyon lehet látni őket, mivel jobban kedveleik az ország nyugati részén található eserdőket, nyújtotta békés környezetet. Ha mégis megpillantunk egyet-egyét, akkor általában Kampala villa negyedében lelhetünk rájuk, mint ajtónállókra vagy házi szolgákra.

Kampalában,

Kelet-Afrika egyik legdinamikusabban fejlődő városára találhatunk, hihetetlenül élénk színes piaci forgatagában, nagyszerű éjszakai életében és multikulturális diverzitásában. A gazdasági áruforgalom nagy részét indiaiak bonyolítják, míg a nagyszabású útépitkezések a japánok irányítása alatt állnak. A kiskereskedők főleg helyiek, illetve a szomszédos országokból érkező kenyaiak, etiópok illetve kongóiak. Az embereket az élet szeretete és a másik iránti tolerancia kapcsolja össze és ad lehetőséget a remek összmunkára. A különböző vallások iránti tisztelet eredménye Kampala színes lát képe, amit hatalmas mecsetek, finoman cizellált Baha illetve Dzsina templomok, valamint grandiózus katolikus katedrálisok tesznek még érdekesebbé. Kampalát, Afrika New Yorkjának, vagy nagy almájának szokták nevezni sokszínűsége miatt.

Az "északi" árnyék

Uganda árnyéka: az

a több mint 1,8 millió menekült, amely az ország északi részében található. A turisták, alig-alig látogatják az ország északi felét, mivel ott már semmi látnivaló, vagy természeti egzotikum nincsen, illetve a közbiztonság sem megfelelő az útikönyvek állítása szerint. Turisták nem is, de rengeteg segélyszervezet található a messzi északon, amelyek munkája többé-kevésbé a közel két millió menekülthez kapcsolódik. Mégis egy kívülálló látogató számára Észak-Uganda úgy tűnik, mintha a nyugati világ és Kampala elfeledkezett volna róla. Jan Egeland, az Egyesült Nemzetek Szövetségének emberjogi ügyekért felelős titkára is megállapította, hogy „nincs a világnak még egy olyan elfeledett része, ahol ennyire szükség lenne a segélyekre, mint Észak-Ugandában”. A menekültek Uganda négy tartományába koncentrálódnak, Gulu, Pader, Amuru és Kitgum. Az egyik nap, pont mikor egy kilenc órás „kéjutazás” után visszaérkeztem Guluból Kampalába a városi busz egyik utasa megkérdezte tőlem, hogy Gulu vajon Ugandához tartozik? Nos, a kampalai átlag ember szinte soha nem megy északra, és fogalma sincsen, hogy mi történik ott.

Pedig nagyon is sok

minden történt az elmúlt húsz évben és történik ma is. Észak Ugandában folyik Afrika leghosszabb és egyik legvéresebb polgárháborúja, mintegy húsz éve. A háború 1986-ban kezdődött. Több átalakulás után az LRA[1] a legfőbb lázadó csoporttá állt össze, mely a kormánycsapatok (UPDF)[2] ellen harcol. Vezetjük, az acsoli származású Joseph Kony céljai meglehetősen zavarosak, de köztük szerepel Uganda elfoglalása és egy tiszta acsoli állam kialakítása Ugandán belül, melynek természetesen ő lenne az elnöke. Legfőbb ellenségének a jelenlegi miniszterelnököt, Yoweri Museveni tekint. Museveni más etnikai csoportból származik, Kony mégis az acsolikat támogatja, azzal az indokkal, hogy ő nem akar a kormánnyal, együttműködni véreivel egy szent államban élni.

A 21 éve zajló

háború kevés nemzetközi figyelmet kapott, pedig egyes nagyhatalmak is jelentős mértékben felelőssek a kialakult helyzetért. A kormány több béketárgyalási folyamatot is folytatott az LRA-val, de tartós békét még egyik sem hozott. A legutóbbi béketárgyalás 2006 júniusában kezdődött Jubában, a Dél-Szudán fővárosában. Azóta tizszünet áll fenn a két fél között, de a békeszerződést még mindig nem írták alá, és a helyzet továbbra is ingatag.

A térségben

az ENSZ mellett több száz segélyszervezet van jelen, de a korrupció, a nepotizmus és a rossz menedzsment következtében rengeteg segélypénz úszik el – a segélyeknek csupán töredéke éri csak el az érintetteket. A mai napig körülbelül kétfélmillió ember él menekülttáborokban (IDP Camps)[3], amelyek alacsony szintű infrastruktúrával, kórházzal, iskolával rendelkeznek. Az LRA mintegy húsz éve folytatja a lázadói tevékenységet, ami az ember jogok lábbal tiprásával, széles körű erőszakkal, gyerekek elrablásával, nők megerőszakolásával, csonkítással, tömegmészárlással és rengeteg fizikai illetve mentális kegyetlenkedéssel jár. Becslések szerint a LRA 65 százalékát gyerek katonák alkotják. A LRA taktikája egész falvak lemészárlása és a fiatal lányok, fiúk elrablása. Míg a lányokat szex rabszolgának, addig a fiúkat átnevelik táborba viszik, néhányan alig nyolc évesek! És ott marihuána vagy egyéb drogok befolyása alatt képzik a különböző kegyetlenkedésekre.

A gyermekanyák

A gyermekanya

(„child mother”) kifejezés Ugandában nem egyszerűen azokat a lányokat jelenti, akiknek a szoktnál korábban született gyermekük. Azokra a fiatal nőkre utalnak vele, akiket a háború alatt a lázadók elraboltak, megkínáltak, majd sexrabszolgaként, illetve gyerekkatonaként tartottak fogva, majd a fogságból megszökve több gyermekkel tértek vissza a közösségbe. A legnagyobb probléma az acsoli társadalom által kreált stigmatizáció. Hiába menekülnek vissza több éves pokoli szenvedés után, a társadalom ujjal mutogat rájuk, nem ritkán egyenesen a lázadók, közé sorolja őket. Nem rendelkeznek megfelelő oktatási háttérrel sem, mivel gyermekek voltak még, mikor fogságba estek. Ráadásul általában árvák, vagy félárva, és nem csak magukról, hanem a rabságban született gyermekeikről is gondoskodniuk kell.

Vicky története a hően alátámasztja a fent leírtakat: 21 éves

Egy gyermeke van, aki a fogságban született.

Jelenleg a Santa Monica Apáca zárdában él gyermekével

1996-tól – 2004-ig volt az LRA fogságában

9 éves korában rabolták el.

„Kilenc

éves voltam, amikor elhurcoltak Adjumaniból. Éjjel egy óra körül történt. Az édesanyám házában aludtunk tíz unokatestvéremmel: öt fiú és hat lány. Az édesapám akkor már nem élt. Négy évvel korábban öngyilkosságot követett el. A mai napig nem ismerem az okát. A lázadók mind a tizenegyünket letartóztattak, kivéve édesanyámat. P sírva fakadt, mire elkezdtek verni. Szörnyű látvány volt, ahogy az édesanyámat kölykök ütik. Hiszen én nem is tett semmit, amiért ezt érdemelte volna. Mindnyájunkat elvittek, és egész éjszaka gyalogolnunk kellett. Reggelre az egyik unokatestvérem megszökött. A lázadók nagyon mérgesek voltak, és mindenáron tudni akarták, ki ismerte a fiút. Először mindent tagadtam, nem akartam bajba kerülni. Elkezdtek bottal ütlegelni. Nagyon fájt. Minden ütés a nyakamat célozta.

Ezután

ismét gyalogolni kezdtünk. Egy falatot sem bírtam enni, pedig kaptunk némi babot és halat a hadizsákmányból. A veréstől teljesen bedagadt a torkom. Az egyik unokatestvéremmel elküldtek a kúthoz vízért. Pár lázadó katona elkísért, hogy megelőzzék a szökésünket. Amikor kellő távolságba kerültünk a tábortól, megragadták az unokatestvéremet és megerőszakolták. Nagyon, nagyon megijedtem. Hirtelen nem tudtam, mit tegyek. Csak annyit tudtam, hogy vissza kell rohannom a táborba segítségért. Amikor elértem a tábor, alig bírtam beszélni, csak a könnyeim potyogtak. Végül kinyögtem, hogy az unokatestvéreink megerőszakolták az unokatestvéremet. Persze tetteknek semmi következménye nem lett, mindössze figyelmeztették őket. Azt hittem nem fogja túlélni. Csak tizenkét éves volt, alig bírt járni, véres volt mindenütt. Gyerekfejjel el sem tudtam képzelni, hogy milyen lelki és fizikai kínokat élhetett át – de azt tudtam, hogy csak a legaljasabb emberek követnek el némi erőszakot gyerekekkel szemben.

Folytattuk

a gyaloglást. Fogalmam sem volt arról, hogy kik ezek az emberek – ha rákérdeztem, csak annyit mondtak, hogy az iskolába megyünk. Kilacknál egy nagyobb csoporttal találkoztunk. Itt botokat vágta, és mindenkit leparancsoltak a földre, hasra kellett feküdnünk. Délután egy körül elkezdtek verni bennünket – kínzásunk órákon keresztül tartott. Aki hangosan sírt, azt csak még erősebben ütötték. Néhányan magunk alá vizeltünk fájdalomunkban. Én elveszítettem az eszméletemet. Mikor felébredtem, egyedül voltam, a vér rászáradt a testemre. Az egyik parancsnok értem jött, felemelt és az unokatestvéremhez vitt. Megkérdezte, hogy mit szeretnék. Mondtam neki, hogy éhes vagyok. Az elrablásom óta egy falatot sem ettem. Adott egy marék rohadt babot, és az arcomba nevetett. Nem bírtam megenni.

A következő reggel ismét összehívtak mindnyájunkat, és megint csak fel kellett sorakoznunk, és levenni az ingünket. Egész testemben remegtem, biztos voltam benne, hogy mindnyájunkat meg fogják erőszakolni. Néhány idősebb asszony forralt némi vizet gyógynövényekkel, és letisztították az elızı napi verésből származó sebeinket. Kaptunk öt PPF[4] injekciót is. Nagyon rossz állapotban voltam, a parancsnok azt mondta, hogy haza fognak vinni. De ez persze hazugság volt.

Éjszaka

ismét útnak indultunk. Két lány megpróbált elszökni. Szerencsétlenségükre elkapták őket. Soha nem gondoltam volna, hogy ember ilyen kegyetlenséget tud elkövetni ártatlan emberekkel szemben, mint amit ott tettek. Megkötözték a lányokat, és elkezdtek feldarabolni őket egy pangával[5]. Először a karjukat, majd a lábukat vágta le. Nekünk nézni kellett. Én becsuktam a szemem, de az egyik katona észrevette, és a nyakamra csapott egyet a pangával. Szerencsére hamar elveszítették az eszméletemet. Teljesen ledermedtem. Soha nem láttam még ennyi vért és szenvedést. Mindössze kilenc éves voltam. Aztán ismét hasra kellett feküdnünk, a vérszagtól felfordult a gyomrom. Megint mindenkit összeverték. Az üzenet az volt, hogy ez fog mindenkivel történni, ha szökni próbál. Az elején botokkal vertek, de miután majdnem mind széttört, pangára váltottak.

Miután

a leckéztetés véget ért, ismét gyalogolni kezdtünk. Az unokatestvérem mellé kerültem. Néha beszélgettünk, de nem luól, hanem madiul. Az egyik lázadó jelentette a parancsnoknak, hogy madiul beszélgetünk, és biztosan szökési tervet szövünk. Kiállítottak a sorból és pangával ötször hatalmasat csaptak a nyakunkra. Éreztem, hogy a vér patakokban folyik a lábamon, azt hittem, most tényleg végem van.

De

a kegyetlenkedés még csak most kezdődött.

Az este folyamán két lány ismét megpróbálkozott a szökéssel. Nem akartam tudni, hogy mi történik velük. De ismét felállítottak egy sorba, és néznünk kellett, hogy az egyik lányt fejfelé tartva, a lábánál fogva megpróbálják kettészaggatni. A szegény lány sikított. Ez valóban a halál hangja volt. Nagyon fájdalmas lehetett, mivel az izmai nem engedték. Imádkoztam, hogy minél előbb elájuljon. Az unokatestvéremet és engem kihívtak a sorból, és elküldtek minket botokért. Nem akartam a legrosszabbra gondolni, és csak automatikusan követtem az utasítást. Elkezdtem sírni, kétszer úgy hátba vágta, hogy a földre estem. Felálltam és próbáltam lenyelni a könnyeimet. A parancs szerint halálra kellett volna vernünk a botokkal a két lányt. De hát én csak kilenc éves voltam! Hogyan tudnék ilyen kegyetlenséget elkövetni? Azt mondták, ha nem teszem, engem fognak agyonverni. Hiába, az ember mindenáron élni akar, még ha gyermek is. Hat másik lánnyal elkezdtek őket ütlelni, de nem tudtuk a lányokat agyonverni. Nem voltunk elég erősek. Istenem, hogyan is bírna hat gyerek két felnőttest botokkal

agyonverni? Egy idQ után a parancsnokoknak elégük lett a szórakozásból és az unokatestvéremmel arra utasítottak minket, hogy húzzuk el a testeket a bokorba, és daraboljuk fel Qket egy fejszével. Addig vágjuk a nyakukat, amíg a fejük le nem esik. „Inkább meghalok, mint hogy ilyet csináljak” - mondtam az unokatestvéremnek. „Ne gondolkodj, zárd be a szemed, csukd be a füled, és csináld amit mondanak, különben téged aprítanak fel a baltával. Változz géppé!” Behúztam a vérzQ tesetet a bokrok közé. és szétütöttem a fejét. Imádkoztam Istenhez, hogy bocsásson meg – tudom, sohasem fog. Majd néhány lázadó jött és megparancsolták, hogy daraboljam fel a testet a pangával. ElQször a kezeket kellett levágnom, majd a lábakat. Végig fegyvert fogtak rám. Majd azt mondták, hogy le kell nyalnunk a vért a koponyáról. Inkább meghalok, de ilyet nem teszek - gondoltam. A hátamra csaptak a pangával és odanyomták a fejemet a halott testhez. Nem volt más választásom. A panga mindvégig a nyakamon volt.

KésQbb

levágtak egy kecskét, hogy nagyszerQ cselekedeteinket megünnepeljék. A mai napig nem tudok húst enni. Hánytam, mikor az állat vérét láttam. Négy nap óta, mióta megjártam a poklot, nem ettem semmit. Beteg lettem, véres hasmenésem volt. Nem tudtam tovább gyalogolni. Egy hónapig beteg voltam. Semmiféle orvosi ellátás nem volt. Egy idQsebb nQ vett pártfogásába, gyógynövényeket fQzött, amitQl egy kicsit jobban éreztem magam. Lassan kezdetem hozzászokni életemhez a vadonban.

Néhány

hónap múlva jött a parancs, hogy Szudánba kell mennünk. Addigra több ezerre duzzadt a letartóztatottak száma. Az út szörnyQ volt, több tucat embert megöltek, mert panaszkodni mertek fáradtságukról, vagy szomjukuról. Nekem nem volt lelkiezQm más vizeletét inni, ahogy azt a többiek tették. Végül megérkeztünk Jebilenbe, a lázadók legnagyobb központjába.

Itt

felsorakoztattak minket, és levetették az ingünket. Féltem, hogy újabb verést kapok – de ez még ennél is rosszabb volt. Kiosztottak minket feleségeknek. Csak tíz éves voltam! Az én férjem Saidi, egy parancsnok lett. Szerencsére nem sokat törQdött velem.

Egy

pár hónap után újat kaptam. Saidi legalább nem erQszakolt meg. Az új férjnek hat felesége volt már. A feleségek jók voltak hozzám, úgy kezeltek, mint a saját gyerekeket, és mindig megvédték tQle, hiszem még tényleg gyerek vagyok. Egy este mind a hat feleségét elüldözte, és egyedül maradtam. Megragadott hátulról és a földre szorított. Próbáltam ellenállni, de hát mit tud tenni egy tizenkét éves kislány egy érett felnQttel szemben? Elkezdett verni, de úgy, hogy elvesztettem az eszméletemet. A feleségek hetekig nem jöhettek vissza. Onnantól minden este számíthattam a verésre és az erQszakra. Azt hittem belehalok.

Hónapok

teltek el. A napi rutin az volt, hogy a dinkák faluit kellett megtámadnunk, és ételt meg minden mást lopnunk, embereket letartóztatnunk. Egyik alkalommal Lubanatakából Binwotba tartottunk, mikor az UPDF[6] megtámadott minket, a lázadókat. Kony[7] azt mondta, nem kell elmenekülnünk, mert nem fog rajtunk a golyó. Minden fiatal lánynak és fiúnak elQre kellett mennie, nekem is. Biztos voltam benne, hogy meghalok. A harc reggeltQl estig tartott, estére elfogyott a töltény. Olyan volt a látvány, mintha eljött volna a világvége. Halottak mindenfelé, amerre csak néztem. Nem temethettük el Qket, csak vártuk az UPDF-et. Három napig vártunk. Többen csak ráültek a testekre, és azokon ettek. Végül visszarendeltek minket a fQtáborba. De Katiránál ismét megtámadott az UPDF. GyQzedelmeskedtünk. Rengeteg muníciót zsákmányoltunk. Dühös voltam az UPDF-re. Miért keresik a bajt? Miért kényszerítenek arra, hogy

feleslegesen öljünk?

Majd

ismét hónapokig csak a napi rutin: rablás, ölés, kegyetlenkedés.

Kaptam

egy új férjet. Komakech Davidot. P csak egy közkatona volt. Pár hónappal később terhes lettem tőle, ám amint ezt megtudta, állattá változott. Azt mondta, hogy teljes szívvel gyűlöl, és legszívesebben megölné. Hozott egy másik feleséget, aki még nála is jobban utált. Öt hónapos terhesen arra rendelték, hogy gyalogoljak vissza Ugandába. Nem volt mit tennem, mennem kellett. Az út alatt többször is megtámadott minket az UPDF. Mikor már Ugandában voltunk, az UPDF fogságába kerültem. Megbotlottam, elestem, és letartóztattak. Örültem, hátha eljött a szabadulás ideje. De sajnos a lázadók gyorsabbak voltak, utánunk jöttek, és minden örömet kivégezték, így visszakerültem a lázadók fogságába. A férjem azt mondta, ha nem lennék terhes, biztos megölné.

Borzasztó

volt a terhességem, mindig beteg voltam és hánytam. Nem volt kihez fordulnom segítségért. Az új feleség azt terjesztette, hogy boszorkány vagyok, és meg akarom mérgezni a férjemet.

Elérkezett

a szülés ideje. A melleim nagyon fájtak, nem volt orvosi segítség. Négyszer hamis riasztás volt, de ötödször igazából jött a baba. Két napig vajúdtam. Senki sem segített. A gyermek feje már kint volt, de nekem senki nem mondta, hogy mit kell tennem. A gyermek fején ültem. A másik feleség egyszer bejött a konyhába, rám nevetett és azt mondta, bárcsak meghalnék a gyerekemmel együtt, aztán otthagytott. Végül egy idősebb nő sietett a segítségemre. Hozott lepedőket és kivitt a konyhából. Ott végül kipréseltem magamból a babát. Azt mondtam a nőnek, ha fiú, ölje meg, ha lány, megtarthatja. Nem akartam még egy ördögöt a világra szülni. A férjem valahol a városban volt, rabolni.

Négy

nap múlva kaptuk meg Kony rendeletét, hogy vissza kell mennünk Szudánba. Nem volt választásom, a négy napos kislányomat a hátamra kötöttem, a bűnröndöket a fejemre vettem, és ismét úton voltam. Felértem a csoportommal a határig. A szél és a nap nagyon erős volt. A gyermekem bőre vörössé változott és elkezdett hámlani. Arra gondoltam, hogy most kéne megszökni, mert ha Szudánban leszek, onnan semmi esélyem, és valószínűleg ez alkalommal nem fogom túlélni. A beteg-részleg felé vettem az irányt, hátra maradtam a kislányommal. Majd elindultam a folyó felé. Lázadókba botlottam. Észrevettek és elkezdtek üldözni. Az UPDF támaszpont felé futottam, elhajítottam minden csomagomat, a négy napos gyerek a hátamon. Tűzpárbaj alakult ki az UPDF és a lázadók között. Én pedig a kettő között voltam a babámmal. Néhány hordó mögé bújtam, ahol nem láthattak. Mikor a tűzpárbaj kissé elcsendesült, úgy döntöttem, hogy eljövök rejtekhelyemre, és lesz, ami lesz. Nem bírtam járni, úgy meg voltak dagadva a lábaim. Térden csúszva másztam el, és karjaimat a magasba tartottam. Az UPDF nem látta rám. Elmondtam nekik mindent, ami a nyolc év alatt történt velem. Bevittek a kórházba, majd onnan egy másikba. Később Lirába vittek egy segélyszervezethez, ahol hat hónapot maradtam, majd a nővérek jöttek értem és elhoztak a zárdába. Három éve vagyok itt, és szabászatot tanulok. Volt lehetőségem hazamenni Adjumaniba, de édesanyám már halott volt. Nincsen senkim. Egyedül vagyok a kislányommal, minden segítség nélkül.

Az

az álmom, hogy kikerüljek a zárdából, és valami üzlethez kezdjek, vagy felszolgálást tanuljak. De nincsen pénzem, sem megfelelő képesítésem. Az emberek újjal mutogatnak rám. Lázadónak neveznek gyakran. A lányomat nem tudom iskolába járatni, mert

nem tudom miből fizetni a tandíját. A nővérek házáat takarítom ingyen, szállásért cserébe. A nyolc év fogság alatt a legrosszabb az volt, hogy embert kellett ölnöm, és hogy fogságba ejtették a gyermekkoromat is. Csak kilenc éves voltam, mikor elraboltak. Soha nem fogom elfelejteni a két lány arcát, akiket a negyedik nap meg kellett ölnöm. A mai napig rémálmaim vannak. Arra kérek egy irgalmas szamaritánust, hogy segítsen. ”

Az iskola problémája - gyermekmunka

Ahhoz, hogy a gyermekanyák magukról illetve gyermekeikről gondoskodni tudjanak kényszerrel bármilyen munkát elvállalni, pedig gyakran nem idősöbök tizenhat – tizenhét évnél. Miután nincs lehetőségük gyermekeiket iskolába járatni, a létfenntartás érdekében ök is és gyermekeik is dolgozni kényszerülnek.

Globálisan tekintve a háború hihetetlenül magas számú gyermeket kényszerített az iskolapad és a felhözlen gyerekkor elhagyására, hogy munkával küzdjenek a mindennapok túlélésért

A háború következtében újabb kihívások álltak elö. Az államnak a fegyverkezésre költött kiadása megháromszorozódott, így az új iskolaalapításokra semmi esély nem volt a részükre. A legtöbb általános és középiskola a háború alatt lepusztult. A legtöbbször katonai barakkoknak használta öket mind két fél. Ezért többszörre a helyi és nemzetközi segélyszervezetek vállalták át az iskolák újjáépítésének a feladatát. Néhány év alatt több mint ötven új „tábori” iskola alapult, vagy épült újjá. A várt eredmény azonban elmaradt. Miután korábban a táborok véletlenszerűen szervezöttek, mindenféle nemzetközi segélyszervezet menedzsmenete nélkül ezért a legtöbb észak-ugandai tábor nem részesedik nemzetközi segélyből az élelmiszer segélyt kivéve. A „táborosodás” masszív és tömeges elszegényedéshez vezetett, aminek következtében a mindennapi túlélés a tét. A gyermekeknek kötelező munkát vállalniuk, ahhoz, hogy a család életben maradhasson. Az iskolába járás túlzottan sokáig tart és nincsen azonnali haszna. Így az IDPK többsége még mindig fontosabbnak tartja a gyermekmunkát és csak kevesen látták át a benne rejlő lehetőséget. Bár az azért igaz, hogy az általános iskolába beíratottak száma emelkedett, de a középiskolai képzést egyre kevesebben veszik igénybe ma Észak-Ugandában az acsolik közül. A legtöbb gyerek, amelyik a táborban nevelkedik általános harmadik, negyedik után már túlzottan megeröltöttek érzi a munka és az iskola egyenlően nehéz kihívásainak megfelelni. Ezért az egyiket, általában az iskolát feladni kényszerülnek a munka javára.

Az új megoldás a gyermekmunka csökkentésére és a stigmatizáció elkerülésére

Új megoldást kell kidolgozni a probléma megoldására. Természetesen globalitásában a szegénység csökkentésével a gyermekmunka is csökkenne, de ez a cél jelenleg nagyon nehezen kivitelezhető. Ezért nekünk (Schumicky Lilla/Lindsey Peterson – Respond ReNUH[8]) új azonnali megoldásra kell gondolnunk. Az R. ReNUH komplett programot dolgozott a gyermekmunka észak-ugandai erodálására illetve a gyermekanyák

visszaintegrálódásának megsegítésére. Egyrészt a gyermekek szüleit kell, az R. ReNUH esetében a gyermekanyákat kell gazdaságilag és pszichológiailag megerősíteni, másrészt a ezzel egy időben gyermekeiket kell iskolába küldeni. Erről az R. ReNUH jelenleg futó egyik legjelentősebb projektje az IGAP[9] gondoskodik.

Az IGAP – mint a gyermekmunka és a stigmatizáció visszaszorításának eszköze

Ez egy négy komponensből álló projekt. Lényege, hogy első körben a gyermek anyák egy, egy hetes tréningen vesznek részt, ahol újrafelhasználható papírból a helyi szokásoknak megfelelően megtanulnak ékszert készíteni, illetve sapkát, sálát, szoknyát, fürdőruhát horgolni, batikolni. Az ötlete ennek a tréningnek egy négy hónapos kutatómunka eredménye, ami partikulárisan a gyermekanyák igényeit célozta felmérni, kérdéseken illetve strukturált és fél-strukturált interjúkon keresztül. Az interjúkat Gulu illetve Amuru megyében készítettük ötven gyermekanyával, ahol Vicky történetével hasonlókkal ismerkedtünk meg. A kérdéseket több mint háromszáz gyermekanya töltötte ki Pader, Kitgum, Amuru, Oyam illetve Gulu megyében. Itt a vágyak legtöbbször egy ún. szakmai/skills tréningre, azon belül is, szabászatra, művészetre és designra irányult. Eme vágy megvalósítását ültette az R. ReNUH egy magyar segélyszervezet AHU[10] anyagi támogatásával a gyakorlatba. Az egy hetes tréning után tehát ki-ki az ízlésének megfelelően csatlakozik az ékszerkészítő, avagy a horgoló csoporthoz. Az első körben harminc gyermekanya vesz részt ebben a projektben. A projekt időtartama nyolc hónapos. Minden hónapban fizetést kapnak, amelynek hetvenöt százalékát kézhez kapják, de huszonöt százalékuk mindenki saját bankszámlájára megy, amihez csak a nyolc hónap után lehet hozzányúlni. De eddigre kéthavi teljes fizetés a számlán van összeszórva. A gyermekanyák fizetését az R. ReNUH a termékek árusításából tudja finanszírozni. Az elkészült darabokat Európában és az Egyesült Államokban próbáljuk értékesíteni, folyamatosan újabb piac lehetőségek után kutatva. A csoportos munka lehetőséget ad csoportos, illetve egyéni terápiára, ami a trauma feldolgozását kívánja elősegíteni, közös drámaszínházon, táncon keresztül, A nyolc hónap alatt, a gyermekanyák öt tréningen is részt vesznek, amely az üzlet csínját bínját tanítja. Majd nyolc hónap után minden gyermekanya képes lesz a kéthavi spórolt fizetésből, illetve a tréningen megszerzett tudásból saját fenntartható üzletet nyitni. Az R. ReNUH hat hónapig további tanácsadást végez a projektben résztvevő gyermekanyák számára.

Második komponens

De mivel a végcélja a projektnek a gyermekmunka visszaszorítása ezért nem állhat meg csak az anyák gazdasági és mentális állapotának javításánál. A második fázisban minden anyának új otthonot biztosítunk, ahol együtt lakhatnak, és együtt tölthetik szabadidejüket. A kérdésekben erre volt a legnagyobb igény, mivel csak így látnak kiutat a társadalom stigmatizációja alól. A települést több kis közösség és falu öleli körül. A gyermekanyák véleménye szerint, ha „egyszer a közösség látja, hogy mi is hozzájuk hasonló módon élünk, és dolgozunk, akkor nem fognak tovább úgy ránk nézni, mint lázadókra, vagy veszélyes emberekre” – Janet (21) Ezen a kifejezetten gyermekanyáknak létrehozott településen nem kell bérleti díjat fizetniük, emberi körülményeket, áramot és vizet biztosítunk gyermekeik és az anyák részükre.

Harmadik komponens

A projekt harmadik része, ami direktben irányozza a gyermekmunka felszámolását a gyerekek folyamatos iskolába

járásának biztosítása individuális szponzorokon támogatásán keresztül. A programba résztvevő gyermekanyák gyermekeit individuálisan örökbe lehet fogadni az R. ReNUH honlapján, és havi húszdolláros összeggel lehet őket támogatni. A szponzor minimum két évre kötelezi el magát a virtuálisan örökbe fogadott gyermekkel szemben.

Ez által biztosítani tudjuk az állandó iskolába járás folyamatát. Mivel az R. ReNUH egyetlen iskolával kötött szerződést, ahol egyítve vannak a más "normális" gyermekekkel, a gyermekanyák körülbelül száz gyermeke jár, így befolyása lehet a délutáni programok meghatározására. A délutáni programok nem is annyira a tanulást mintsem a "normális" gyermekkorba való visszaintegrálódást célozzák meg különböző foglalkozásokon és sport tevékenységeken keresztül. Nem titkolt célunk, hogy a délutáni lekötés következtében esélyt sem adunk a gyermekek munkáltatására, mivel reggel kilenctől délután négyig az iskolában vannak.

Negyedik komponens

Az IGAP negyedik komponense egy ún. Sürgősségi alap létrehozatala, amely például betegség, gyógyszervásárlás illetve elre nem látott kiadások fedezését szolgálja.

Várható eredmények

Az R. ReNUH célja, hogy a gyermekanyák fenntarthatóságának elősegítésével illetve a gyerekek oktatásának finanszírozásával a gyermekmunkát egyszer és mindenkorra megszüntesse, valamint a gyermekanyák visszaintegrálódását segítse. R. ReNUH és AHU mind gazdaságilag, lelkileg és iskolai szinten kívánja erősíteni a gyermekanyákat és gyermekeiket. Tisztában vagyunk azzal, hogy a harc parttalan, de néhány gyermeket megmenthetünk a gyermekmunka kényszerétől, és néhány gyermekanyának megkönnyíthetjük a helyzetét, és segíthetünk túljutni traumájukon. Az IGAP-pal példaként is szeretnénk szolgálni hozzáunk hasonló kis segélyszervezetek számára.

De ehhez mindenki segítségére szükségünk van, legfőképpen az általuk állított produktumok terjesztésében. Minél több termék kerül eladásra, annál több pénz jöhet vissza. A termékek ára képezi a fizetésüket száz százalékosan. Minél több pénz jut vissza Guluba annál több, gyermekanyát tudunk bevonni a programba. A termék száz százalékosan fair trade.

Más részről a fogadj örökbe egy gyereket programba is szeretnénk bevonni minél több jó akarót, akik havi húsz dollárral támogatni tudnak egy-egy gyermeket.

Írta: Schumicky Lilla

Gulu, 2008-04-01

Uganda

[1] LRA- Lord’s Resistance Army – Az Úr Ellenálló Hadserege

[2] UPDF- Ugandan People’s Defence Force

[3] IDP Camp – Internally Displaced People’s Camp

[4] Procaine Penicillin Fortified

[5] bozótvágó kés

[6] Ugandan People’s Defence Force – kormánycsapatok

[7] Joseph Kony, a lázadók vezére

[8] Respond ReNUH – Respond Restoring Northern Uganda’s Healthcare www.respondreuh.org

[9] IGAP – Income Generating Activity Project

[10] AHU – African Hungarian Union (Afrika Magyar Egyesület) www.ahu.hu